

ZICHY MIHÁLY: KRISZTUS LEVÉTELE
A KERESZTRŐL. 1846. Cserzoizai
Szépművészeti Múzeum

ZICHY MIHÁLY „KERESZTRŐL VALÓ LEVÉTEL”-E AJÁNDÉKOZÁSÁNAK TÖRTÉNETÉHEZ

Zichy Mihály első képe 1846-ban került a Magyar Nemzeti Múzeum képtárába. A „Koporsóbezáras” című kép volt ez, vagy — mint Kiss Bálint képtárór a leltárba bejegyezte — „Anyai túlzott fájdalom holt gyermekének koporsója felett, midőn a halottvivő bezárni akarja”. Ezt a képet Zichy 1844-ben Bécsben festette, s 1846-ban állította ki a pesti műegyletben; ugyanez az egyesület vette meg aztán ajándékkul a múzeum képtára számára.

Szana Tamás Száz év a magyar művészet történetéből című könyvében (180. l.) azt olvassuk, hogy a kritika megbotránkozását fejezte ki a Koporsóbezárasért kért magas ár felett, s Zichy erre azzal válaszolt, hogy második nagyobb művét, a Keresztről való levételt a Nemzeti Múzeumnak ajándékozta. „Hadd lássa a nemzet, hogy a művész lehet önértékes, anélkül,

hogy önző anyagi érdekek vezetnék elhatározásában.” Az egykori iratokban, amelyeket a Nemzeti Múzeum Igazgatósági Irtárában őriznek, semmi nyoma sincs annak, hogy a Keresztről való levétel ajándékozásában ilyenféle okoknak részük lett volna, vagy hogy a két ügy között bármiféle összefüggés lenne.

Először a művész anyja ajánlja fel fia nevében a képet 1851. szeptember 3-án kelt levelében. A Nemzeti Múzeum igazgatójához, Kubinyi Ágostonhoz intézett levél, mely megérdemli, hogy egész terjedelmében közöljük, a következőképpen hangzik:

„Igen tisztelt Uram! Bátor vagyok flam, Zichy Mihály nevében azon általa pár év előtt festett: „Krisztus keresztről levételét” ábrázoló képet, mely jelenleg a Műklállí-

¹ A kép 1847-ből van keltetve. A hozzá készült ceruzavázlat, melyet 1911-ben szerzett meg a Szépművészeti Múzeum, 1846-ból való.

ZICHY MIHÁLY: VÁZLAT AZ „EMBER TRAGÉDIÁJÁ”-HOZ. Tollrajz
Szépművészeti Múzeum

ZICHY MIHÁLY: ILLUSZTRÁCIÓ ARANY JÁNOS BALLADÁJÁHOZ,
A „RÁKÓCZINÉ”-HOZ. 1897. Ceruzarajz
Szépművészeti Múzeum

tás első termében felállítva van, a Nemzeti Múzeum számára által adni. — Ezen célra volt Pestre leküldve, csupán a festőnek szerénysége — nem becsülvén munkáját ezen szent célra érdemesnek — késlelte (így) az általadást. Most a jó szándék — bár a jövő — nevelje értékét. Tisztelettel kedgyednek aláztos szolgálója Zichy Sándorné.*

Kubinyi Ágoston szeptember 12-én kelt levelében köszöni meg a „nagyserű festményi” s ígéri, hogy a nemzeti képcsarnokban olyan helyet fog számára kijelölni, ahol „kedvező világlítás mellett a nézőre érdemlett hatású gyakorolhassa”.

Alig küldhette el még válaszázt Kubinyi, midőn ugyanebben az ügyben egy második levél érkezik a múzeumhoz a művész bátyjától, Zichy Antaltól, aki — amint lát-szik — nem tudott arról, hogy anyjuk a kép ajándékozásáról már intézkedett. Ez a levél Bécsben, szeptember 8-án kelt és Érdy Jánoshoz, az Érem- és Régiségár-öré-hez volt intézve. Előadja benne Zichy Antal, hogy a Keresztről való levételt ő a Nemzeti Múzeumnak szánta, s írt öccsének Szentpéter-várra „ha vajon nem volna-e hajlandó e művét a haza oltárára áldozni?” Kérdésére — írja — „mint várni lehetett”, igenlő válaszázt kapott, de nem feltérelt. Öccse ugyanis ezt a képét, nemkülönben néhány más kész képét rokon, de nem kevésbé hazafias célra akarja felhasználni. El akarja adni őket s a pénzt a hazai művészet elő-mozdítására fordítani „olyké, hogy szebb-reményű honfi művészeink, kik művészi törekvéseikben anyagi szükségek által akadályoztatnak, e segély által nagyobbserű compositiók kivételére képesekké tésse-nek”. Kérdés, nem lehetne-e a két célt össze-kötni, úgy, hogy a múzeum a képet — bármilyen olcsón, pl. 5—400 forintért — megvenné s ezt a pénzt aztán a művész által megjelölt célra fordítaná. Ha igen, úgy a pénzt ő — i. i. Zichy Antal — részben Marastoni akadémiájának gyámolítására,

részben pedig Bécsben tartózkodó s nagyobb-serű művek kivételével foglalkozó, szegé-nybebsorsú magyar művészek segélyezé-sére fordítaná. „De ha nem, — tessz hozzá — úgy tisztán Ingyen ajándéku fogja a múzeum a képet birni.”

Kubinyi Ágoston igazgató szeptember 10-én válaszol Zichy Antalnak Érdyhez intézett levelére. Udvariasan nem azzal kezd, hogy a képet a művész anyja már pár nappal előbb minden feltétel nélkül oda-ajándékozta fia nevében, hanem mindenek-előtt örömet fejezi ki azon, hogy „ez ország határain kívül lakó földieink szívé-ben a honszeretlet nem pusztá hang, hanem magasztos tettekben nyilvánuló érzelem”. Sajnálja, hogy a múzeum pénzbeli tekintet-ben igen mostoha helyzetben van s így nem járulhat hozzá a művész által kitűzött célhoz. A múzeum szegénységét bizonyítja, hogy az aranyámákra kért 50 pftot csak a napokban tagadta meg a pénzügyi igaz-gatótság. Csak ezután tér rá Kubinyi arra, hogy a festmény már fel is van állítva a képcsarnokban, mlután Zichyné szeptember 5-án kelt levele erre felhatalmazást adott. Kéri végül Zichy Antalt, járjon közbe öccsé-nél, hogy már tavaly hozzá intézett kérésé-hez képest ajándékozásával a gyűjteményi arcképével és életrajzával.¹

Ez a Keresztről való levétel ajándéko-zásának hiteles története, amelyből kilág-lik, hogy mind a három szereplő — anya és fia — milyen nemesen gondolkodott és cselekedett ebben az ügyben.

Kubinyi Ágoston Zichy Antalhoz intézett levelében azzal dicsékedett, hogy Zichy Mihálynak már két jeles képe van a mú-zeum képtárában. Ez 1851-ben volt. Egy negyedszázadnál hosszabb idő telt el ez-után, amfg újabb művet szerzett Zichy-től a képtár: az Erzsébet királyné Deák Ferenc ravatalánál c. képet, melyet Trefort Ágoston miniszter megrendelésére 1877-ben festett a művész.

* Ez a kérés, úgy látszik, teljesítetlen maradt.

ZICHY MIHÁLY: SZT. IMRE HERCEG SZÜLETÉSE. Aquarell

ZICHY MIHÁLY: SZT. IMRE HERCEG TANÍTTATÁSA

ZICHY MIHÁLY : SZT. IMRE HERCEG LÁTOGATÁSA
PANNONHALMÁN

ZICHY MIHÁLY : SZT. IMRE HERCEG HALÁLA

ZICHY MIHÁLY: ILLUSZTRÁCIÓ ARANY JÁNOS BALLADÁJÁHOZ.
„A WALESI BÄRDOK”-HOZ. 1894

A mit akár meg is teljesíti,
Hajnali szél zúgólaját röpíti,
Maga pedig kardját emelinti
Török Bálint, jó vitéz, Ényingi.

ZICHY MIHÁLY: ILLUSZTRÁCIÓ ARANY JÁNOS BALLADÁJÁHOZ.
„TÖRÖK BÄLINT”-HOZ. 1895

ZICHY MIHÁLY: ILLUSZTRÁCIÓ ARANY JÁNOS BALLADÁJÁHOZ,
AZ „ÜNNEPRONTÓK”-HOZ, 1894

ORSE M. KIR.
KÉPZŐMŰVESZETI
FŐISKOLA

Vígán Koczog hazra Pázmán,

ZICHY MIHÁLY: ILLUSZTRÁCIÓ ARANY JÁNOS BALLADÁIHOZ,
A „PÁZMÁN LOVAG”-HOZ. 1896

DEÁK MINT EMBER
ÉS
MINT ÁLLAMFÉRFI.

ZICHY MIHÁLY: DEÁK-ALBUM. 1876

ZICHY MIHÁLY: BIRKAMOSÁS, SÍREÉS TALIZÁN

Örv. Bicskeiz Gyömböz árnál talizán.

ORSZ. M. KÖV.
KÉPZŐMŰVÉSEKET

ZICHY MIHÁLY: TIVORNYA III. HENRIK IDEJÉBEN. 1878. Vízfestmény, gouache, kréta sítb.
Szépművészeti Múzeum

ORSZ M KIR
KÉPZŐMŰVESZETI
FŐISKOLA

ZICHY MIHÁLY: A FELGYÓGYULT BETEG

Kecskeméti Múzeum ábr. felvétele

ORSZ. M. KIEB.
KEPZŐMŰVÉSZLET
SZÁZADIKA

ZICHY MIHÁLY: ILLUSZTRÁCIÓ PETŐFI SÁNDOR
„JÖVENDŐLÉS” CÍMŰ KÖLTEMÉNYÉHEZ. 1878

Az Ernst-Muzeum tulajdona

ORSZ. M. KIR.
KÉPZŐMŰV. ELSZÉKI
FŐISKOLA